

HERMAN C. LUPOGO
(Tanzanija)

Strategijska pitanja država „prve linije”

Južna Afrika je zona rata, gde jedan aparthejdski i kolonijalni režim vodi neobjavljeni rat protiv sopstvenog stanovništva i susjednih nezavisnih država. U svom nastojanju da postigne i održi hegemoniju, Južnoafrička Republika postupa opako, nasilnički i vrlo nerazumno. Ona svoju ekonomsku moć i ratnu mašinu koristi s ciljem da destabilizuje države »prve linije«, koje stoga žive u neprekidnom strahovanju od napada njenih oružanih snaga ili snaga njenih zastupnica (»surogatskih snaga«). U svom reagovanju na ovu pretnju, države »prve linije« su saglasne da treba da ostvaruju tesnu međusobnu saradnju u odupiranju zajedničkom neprijatelju. Međutim, postoje izvesna neslaganja u pogledu prirode te saradnje, kako među njima tako i sa ostalim slobodnim državama Afrike. Jedino nesumnjiv faktor je uporna rešenost režima u Pretoriji da dominira u Južnoj Africi.

Vojni odnos snaga

Južnoafrička Republika

Južnoafrička Republika je dominirajuća država u ovom regionu. Njene oružane snage su bolje organizovane, bolje obučene, bolje opremljene i sa više borbenog iskustva nego bilo koje druge u južnoj Africi. Ona drži pod oružjem oko 100.000 ljudi i može mobilisati još oko 400.000, a države »prve linije«, koje se s njom neposredno graniče, imaju oko 120.000 ljudi u sastavu svojih oružanih snaga. Pored toga, njene unutrašnje ugnjetačke sposobnosti dopunjuju i policijske snage jačine oko 45.000 ljudi. Odnos snaga u pogledu velikih sistema oružja takođe je u korist Južnoafričke Republike: ona

ima oko 370 borbenih aviona (države »prve linije« 160), 4.850 oklopnih borbenih vozila (1.740), 140 helikoptera (170) i oko 70 lansirera protivavionskih raketa (132), 55 borbenih brodova (Angola oko 20 i Mozambik 33).

Ocena vojne moći Južnoafričke Republike ne bi bila potpuna ako se ne uzme u obzir i pomoć koju dobija od Zapada, uključujući tu i Izrael.

Uopšte uzevši, postupci Zapada nisu jasni, ali u celini pretežu vagu u korist Južnoafričke Republike. Osnovni faktori koji određuju stav i postupke Zapada su vojne, ekonomske i političke prirode. Položaj južne Afrike ima vojni značaj. Pomorska ruta oko Rta Dobre Nade danas nije toliko značajna kao u doba Vaska De Game, ali nije izgubila svoju vrednost kao veza između Indijskog okeana i južnog Atlantika, koji su za Zapad regioni od velikog strategijskog značaja.

Južnoafrička Republika je za vlade država Zapada jedan od velikih trgovinskih partnera i važan saveznik. Ona je za njih glavni izvor strategijski važnih ruda. Na primer, u 1974. godini procenualni iznos njihovog uvoza, od strane SAD u odnosu na njihovu potrošnju u SAD, bio je: hrom 100, platina 99, azbest 85, antimon 85. mangan 100 i zlato 60 odsto.

Značaj ovakvog odnosa nije se smanjio tokom godina. Znatno kasnije je predsednik SAD Regan rekao: »Južnoafrička Republika je prijateljska zemlja koja je, zbog svoje proizvodnje ruda koje svi mi moramo imati, u strategijskom pogledu od bitne važnosti za slobodni svet«. Govoreći u Vankuveru u julu 1986. godine, predsednik vlade Velike Britanije Margaret Thatcher izrazila je isto takvo gledanje i svoje slušaoce upozorila na štete koje bi vojna industrija V. Britanije pretrpela ako bi prestala da dobija platinu iz Južnoafričke Republike.

Uloga Administracije SAD u vojnom odnosu snaga u južnoj Africi jasno se vidi iz njene podrške organizaciji UNITA u njenoj borbi protiv zakonite vlade Angole i njenog postavljanja uslova u pitanju nezavisnosti Namibije. Tu je u pitanju rivalstvo između supersila, koje šteti interesima afričkih država.

Države »prve linije«

U poređenju sa Južnoafričkom Republikom, svaka od država »prve linije« veoma je slaba. Pošto su im privrede siromašne, ne mogu mnogo trošiti na svoju odbranu. Njihove mlade industrije ne

mogu proizvoditi naoružanje i vojnu opremu onako kako to u Južnoafričkoj Republici čini firma »Arm Scor«. Njihov sistem veza i transporta još uvek odražava njihovu kolonijalnu prošlost. Na primer, telefonska veza između Maputa i Dar es Salama održava se preko Lisabona, a željeznička i putna mreža Botsvane i Zimbabvea izvodi na teritoriju Južnoafričke Republike, a da i ne pominjemo velike delove njihovih teritorija koji su nepristupačni. One raspolazu slabim osnovicama i strukturama na osnovu kojih treba da vrše logističku podršku svojih snaga. Pored toga, one imaju, u poređenju sa Južnoafričkom Republikom, manje iskustva u organizovanju oružanih snaga i izvođenju borbenih dejstava.

Pomenuti disparitet u pogledu vojnih snaga i moći još je uočljiviji kada se ima u vidu činjenica da najveći deo naoružanja i vojne opreme zemalja »prve linije« nije u operativnom stanju, usled nepostojanja ili nedovoljnosti sistema za tehničko održavanje i opravke, a ponekad i usled nepostojanja adekvatno obučenog osoblja. Kombinovanje, odnosno združivanje snaga država prve linije može u aritmetičkom pogledu izgledati ispravno, ali ono ima mali značaj u smislu postojanja efektivne borbene sile u odnosu na snage Južnoafričke Republike. Pri tome, posebne države znače i posebne komande, uz prateće nacionalne razlike. One su još osetljivije i zbog toga što se neprijatelj može s njima obračunavati pojedinačno. Problem združivanja njihovih snaga otežavaju i faktori, kao što su različite taktičke doktrine, različiti borbeni postupci, različiti standardi obuke i nedovoljno međusobno poznavanje.

Međutim, i pored svoje slabosti, države »prve linije« ipak imaju neke prednosti. Tu je, pre svega, njihova politička volja da se sa situacijom otvoreno suoče, kako pojedinačno tako i kolektivno, uključujući tu i prenošenje te političke volje na svrsishodnu akciju — na primer, na formiranje Južnoafričkog komiteta za koordiniranje razvoja (SADCC), s ciljem da regionalnom saradnjom povećaju svoj ekonomski razvoj, čime bi umanjile svoju zavisnost od apartheidske Južnoafričke Republike. Ovo predstavlja brzo reagovanje na ideju Južnoafričke Republike o uspostavljanju jedne konstelacije južnoafričkih država. Ovu njihovu rešenost pokazuju koordinacija aktivnosti u domenu bezbednosti koju su preduzeli Mozambik i Tanzanija, i Mozambik i Zimbabve.

Zatim, povećavanje troškova Južnoafričke Republike za održavanje aparthejda, posredno deluje u korist država »prve linije«.

Njene oružane intervencije u susednim državama, okupacija Namibije i pojačavanje represije unutar zemlje doveli su do povećavanja njenih rashoda. Rashodi na policiju i oružane snage činili su oko 40 odsto njenog budžeta za 1984—1985. budžetsku godinu. Pored toga, povećavanje međunarodnog pritiska u pravcu uspostavljanja nezavisnosti Namibije, međunarodni pokret bojkota i sankcija, uz narastanje političke svesti crnaca i borbenosti crnih radnika, čine strane investicije u Južnoafričku Republiku rizičnim i skupim. Relativan uspeh štrajka rudara u 1987. godini, u kojem su se oni suočili s takvim jednim represivnim režimom, govori sam za sebe. A zatim, u Južnoafričkoj Republici i zapadnom svetu postoji strahovanje od neke afričke kombinovane akcije. Južnoafrička Republika je dovoljno hrabra da napada afričke države pojedinačno, ali ne bi želela da se suoči sa čitavom Afrikom odjednom.

Pretnje po bezbednost

Izvor nestabilnosti u ovom regionu je Južnoafrička Republika. Pretorija nastoji da svetu prikaže da se vrše pripreme za »opšti pokolj« protiv Južnoafričke Republike, koje koordinira Moskva, s krajnjim ciljem uspostavljanja komunističkog režima, što bi oslabilo Zapad, a doprinelo njenom nastojanju da stekne dominaciju u svetu. Vojni faktori Južnoafričke Republike stvari predstavljaju tako da postoji mogućnost izvršenja napada na tu državu od strane snaga susednih država, uz pomoć Kubanaca i istočnih Nemaca. Južnoafrička Republika je 1979. godine objavila da će pristupiti pripremama za primenu sopstvenog unilateralnog rešenja pitanja svoje ugroženosti unutar ovog regiona. Kamen temeljac tog njenog rešenja je koncept »totalne strategije«, a u praksi sadrži usmeravanje sopstvene policije protiv sopstvenog naroda i primenu vojne, ekonomske i političke sile protiv susednih država. Koncept totalne strategije je drugi izraz za destabilizovanje država »prve linije«.

Izgleda da postoje bar četiri cilja čijim bi se postizanjem postigla i ta destabilizacija. Vlada u Pretoriji hoće da u glavama crnaca i belaca Južnoafričke Republike stvori i održava sliku da je samostalna u mišljenju i odlučivanju, čvrsta i nepopustljiva u odnosu na pritiske iz inostranstva. Pošto je izmislila opasnost od »opšteg pokolja« inspirisanog od komunista, time nastoji da dokaže da su upadi njenih snaga u susedne države i potrebni i mogućni, a da

ih one izvode radi osujećivanja pokreta i snaga SWAPO i Afričkog nacionalnog kongresa (ANC), koji navodno čine deo snaga koje bi izvršile taj »opšti pokolj«, tako što će na države prve linije vršiti pritisak da ih liše podrške. U postizanju tog cilja, UNITA je pogodna za dejstva i aktivnosti kako protiv SWAPO tako i protiv Angole. Stepenn njene angažovanosti u borbi protiv SWAPO može se videti iz rizika kojima se izlaže u spasavanju snaga UNITA i iz njenog javnog priznanja, 1987. godine, da se njene trupe bore unutar Angole. Uz to, Južnoafrička Republika hoće da susednim državama diktira uslove, da bi postigla ono što se ponekad naziva »Pax Pretoria«.

Vođe Južnoafričke Republike veruju da su jaki udarci vojnim snagama koji se zadaju državama »prve linije« uspešni i efektivni. Akcije koje oni preduzimaju kreću se unutar čitavog spektra totalnog rata: konvencionalni udari vojnih snaga, praćeni banditizmom pod maskom gerilskih dejstava; psihološki rat začinjen propagandom i dezinformisanjem; akcije ekonomskog sabotiranja, koje izvode radi osiromašivanja susednih država i povećavanja njihove zavisnosti od Južnoafričke Republike. U takve akcije i aktivnosti spadaju, pored ostalog, invazija i okupacija dela Angole, pružanje pomoći organizaciji UNITA i njenim snagama, saradnja sa banditima u Mozambiku i Zimbabveu, izvršenje prepada u Harareu, Lusaki i Gabaroneu, delimično zatvaranje granice sa Botsvanom, rušenje mostova i kidanje željezničkih pruga, uz pretnje da će još biti takvih akcija.

Strategija Južnoafričke Republike je strategija preventive i preduhitrenja. Njen cilj je razbijanje privreda država »prve linije«, njihovo vojno onesposobljavanje i dokazivanje tim državama da je Južnoafrička Republika moćna i nepobeđiva, a da će one uvek biti gubitnice. Ona se nada da će na taj način organizacijama i snagama ANC i SWAPO biti uskraćene baze i da susedne države neće za nju predstavljati vojnu pretnju. Ona zbog toga izvodi prepade i udare preko svoje granice sa državama prve linije. Međutim, te države do sada nisu izvršile nikakvu takvu akciju protiv stvarne vojne pretnje koju za njih predstavlja Južnoafrička Republika. Takve njihove pretnje zaista ne može ni biti. Države »prve linije«, same ili s drugima, ni na koji način ne mogu izvršiti invaziju Južnoafričke Republike. One nisu ni dovoljno jake niti dovoljno ujedinjene da bi mogle predstavljati takvu pretnju. One za takvu invaziju nemaju ni naoružanja ni opreme ni ljudstva, niti političku volju. Prema tome, ne postoji nikakva spoljna pretnja Južnoafričkoj Republici.

Mogućna rešenja (opcije)

Formiranje kombinovanih snaga

Odbrana od agresije Južnoafričke Republike i pružanje pomoći nacionalnim pokretima zadaci su koje državama »prve linije« nameću njihov geografski položaj i okolnosti. Međutim, u uslovima opisane neravnoteže vojne moći i u situaciji gde je inicijativa u rukama Južnoafričke Republike, teško je formulisati aktivne protivmere koje bi one mogle preduzeti. Pored toga, može biti teško i da sve one postignu konsenzus i daju punu materijalnu podršku.

Jedno vreme se ozbiljno razmatralo formiranje Afričke visoke komande, za koju je inicijativu dao Kvame Nkrumah. O tome se diskutovalo na prvom zasedanju Komisije Organizacije afričkog jedinstva (OAU), u decembru 1963. godine u Akri. Dokument koji je iz te diskusije proistekao — »Odbrambeni aranžmani u Africi« — prezentiran je na konferenciji na vrhu OAU, održanoj u Kairu. Dokument pod nazivom »Memorandum o mogućnostima formiranja Afričke visoke komande« naglasio je potrebu za zaštitom afričkih država od spoljnih pretnji i za ukazivanjem pomoći borcima za slobodu Afrike. Preporuke Komisije za odbranu o unifikaciji vojne obuke i uspostavljanju jedne interafričke vojne akademije odobrio je samit OAU, na zasedanju održanom 1966. godine. Međutim, nikakvo praktično rešenje standardizacije vojne obuke ili naoružanja i opreme nije se moglo naći, a neki šefovi država, pored toga, nisu mogli imati poverenja u svoje oružane snage ako ne bi bile u potpunosti pod njihovom kontrolom. Čak ni Unilateralna deklaracija o nezavisnosti, koju je objavila Rodezija, u novembru 1969, nije mogla navesti OAU na preduzimanje konkretne akcije.

Ton samita OAU, održanog 1972. godine u Rabatu, izmenjen je tako što je naglasak stavio na uspostavljanje regionalnih odbrambenih sistema na čelu s vojnim komandama, na formiranje jednog stalnog komiteta za odbranu i na postojanje savetnika u pitanjima odbrane u sastavu Generalnog sekretarijata OAU (Zdenek Cervenka). Posle su usledila zasjedanja Komisije za odbranu, ali ne i konkretna akcija. Generalni sekretar OAU je 1977. godine pozvao na formiranje »snaga za odvracanje« radi borbe protiv manjinskih režima u južnoj Africi, ali je ta ideja »našla na uši gluvih«. Jedna slična sugestija nedavno je data za države »prve linije«. Teoretski gledano, efektivnost formiranja takve jedne komande je nesumnjiva; ona bi predstavljala odgovor nasilniku s juga.

Za formiranje i postojanje jedne takve međunarodne komande potrebni su politička volja i rešenost, nešto što će države navesti na preduzimanje zajedničke akcije. Međutim, ona bi morala uzimati u obzir birokratske i političke aspekte donošenja odluka, naročito kada bi se radilo o angažovanju trupa u bici. Moguće je da za donošenje takvih odluka komandant te komande ne bi bio ovlašćen i da bi u tome bio angažovan mehanizam za donošenje odluka svake države. Za takvo donošenje odluka bi, naravno bilo potrebno znatno vreme, što je u suprotnosti sa brzinom kojom se danas bitke izvode. Pri tome bi, svakako, došlo do ispoljavanja neslaganja između država.

Problemi rukovođenja i komandovanja zahtevaju vojna rešenja. Međutim, kada su snage međunarodne, može se očekivati da će se ti problemi rešavati na političkoj osnovi. Pored toga, nacionalno poreklo komandanata može uticati na njihovo ponašanje, pa tako i imati odraza na izvođenje operacija. Zatim, za prevazilaženje razlika u jeziku, taktičkoj doktrini, standardima obuke, logističkim sistemima i administrativnim postupcima potrebno je znatno vreme, što može ometati izvođenje operacija.

Bitke se vode na zemljištu. Međutim, zagovornici formiranja kombinovanih snaga izgleda da lokacije bojišta uzimaju kao nešto što se samo po sebi podrazumeva. Samo vrlo mali broj zemalja bi rado pristao da se rat vodi na njihovim teritorijama; tu je izbor težak bilo da se radi o defanzivnim ili ofanzivnim operacijama, a i za države »prve linije« ne bi bio lakši.

Države »prve linije« drže se defanzivno. Trupe Južnoafričke Republike su prelazile njihove granice, izvodeći konvencionalne napade. Međutim, izgleda da Pretorija ne želi da takvu taktiku često primenjuje, jer su takvi napadi skupi i u njima treba angažovati preveliki broj trupa. Zbog toga se više može očekivati da će izvoditi prepade i upade i diverzantska dejstva. Takođe, u postvijetnamskoj eri izgleda da je podržavanje pobunjenništva niskog intenziteta postalo prihvaćena kontrarevolucionarna strategija. Stoga su organizacije *UNITA* u Angoli i *MNR* u Mozambiku i njihove snage za Južnoafričku Republiku idealna oruđa za postizanje njenih ciljeva. Pored konvencionalnih bitaka i bojeva u Angoli, sukobi snaga dve strane moguće je da će biti kratkotrajni, oštri, intenzivni i međusobno geografski udaljeni. U takvoj situaciji se neka centralna komanda, koja pod sobom ima brojne snage, može naći u situaciji da nema cilj na koji bi te snage usmerila, ili da joj jedinice budu tako

podeljene i rastresito raspoređene da njeno postojanje bude nepotrebno.

Uspostavljanje jedne Visoke komande bilo bi vezano s ogromnim problemima. Tu se ne radi samo o troškovima, mada su znatni, već i o tome da je tendencija takvih komandi, odnosno štabova, da vode sopstveni život, odnosno da se osamostale. I na kraju, proizlazi da njihova veličina i troškovi imaju vrlo malo veze sa poslom koji treba da obavljaju. Zatim, iskustva pokazuju da izbor lokacije za takav jedan štab i imenovanje vrhovnog komandanta mogu izazvati suprotnosti i neslaganja, koji odražavaju posebne interese nacija koje daju snage. Formiranje Afričke visoke komande ili posebnog štaba snaga država »prve linije« vrlo su borbene ideje, ali mogu biti preuranjene. Možda države »prve linije« još nisu dostigle fazu u kojoj bi mogle stvoriti političku volju i raspolagati ekonomskim sredstvima za takav jedan poduhvat.

Međunarodne odbrambene snage

Predloženo je da se grupa međunarodnih snaga koristi za obezbeđivanje strateških objekata ili komunikacija, ili da takva grupa deluje kao mirovne snage. Formiranje takve grupe bi moglo pokrenuti pitanja pravila njenog angažovanja ili obima njene borbene uloge. Zatim, moguće je da banditi u Mozambiku ne bi shvatili ili respektovali mirovne snage. Formiranje takvih snaga bi, takođe, pokrenulo i pitanje legitimnosti njihovih protivnika. Na primer, postojanje mirovnih snaga u Mozambiku moglo bi implicirati prihvatanje legitimnosti postojanja organizacije i snaga MNR od strane vlade *Frelimo*. Zatim, pošto MNR nema nikakav poznati program ili uspostavljeno rukovodstvo, može biti nemoguće da se sa MNR stupi u bilo kakav razuman dijalog. Ne treba, takođe, potceniti ni političku dimenziju postojanja trupa na terenu. Moguće je da trupe stationirane u zonama u kojima se vodi rat niskog intenziteta treba da najveći deo vremena utroše ne na borbena dejstva već na komuniciranje sa lokalnim stanovništvom, radi stvaranja klime poverenja i saradnje i njegovog izvlačenja ispod uticaja pobunjenika. Moguće je da za takav zadatak grupa međunarodnih snaga ne predstavlja odgovarajuće sredstvo.

Unutrašnja stabilnost i bilateralna saradnja

Traganje radi iznalaženja svrsishodnih i plodonosnih protivmera treba izvršiti negde drugde. Mogu se istražiti dva međusobno

povezana domena: ekonomska jačina i stabilnost svake države i angažovanje drugih zemalja u odbrani država »prve linije«. Već je ukazano na to da Južnoafrička Republika agresiju vrši u vidu subverzije, sabotaža i diverzija, upada i prepada ili neposredne invazije, radi postizanja ekonomske i političke hegemonije u južnoj Africi. U okviru toga, ona svoju političku, ekonomsku i vojnu moć koristi za destabilizovanje susednih država i za dobijanje u vremenu. Stoga, osnovni cilj država »prve linije« treba da bude osujećivanje pokušaja Južnoafričke Republike da stekne kontrolu nad južnom Afrikom.

Države »prve linije« su na agresiju osetljive ne samo usled vojne nadmoćnosti Južnoafričke Republike već i usled slabosti svojih privreda. Na njih rušenje nekog mosta ili kidanje neke železničke pruge vrši veoma veliki negativni uticaj, usled njihove finansijske i tehničke nemogućnosti da oštećene ili uništene objekte oprave ili zamene. Kada bi privrede ovih zemalja bile jače, isti obim šteta bi izazvao manji šok i uznemirenost. Zatim, jačanje privrede znači i povećavanje odbrambenih sposobnosti i, stoga, veću otpornost na agresiju. U takvim uslovima bi i upadi i prepadi koje agresor izvodi protiv tih država bili za njega skuplji, uz postizanje manjih rezultata.

Mada je borba koja se vodi u Južnoafričkoj Republici pre svega interne prirode, u njoj moralna, politička i diplomatska podrška od strane država »prve linije« ima veoma važnu i efektivnu ulogu, koja bi bila još plodonosnija kada te države prilikom donošenja odluka ne bi morale »gledati preko ramena«, iz straha od nepovoljnih efekata tih odluka za njihove privrede. Može se u dugoročnoj perspektivi ispostaviti da stabilnost i ekonomska vitalnost država »prve linije« postanu za aparthejd i kolonijalizam veća pretnja nego što bi to bile njihove kombinovane vojne snage. Cilj Pretorije da ekonomski dominira u ovom regionu tada bi bio osujećen. Plan stvaranja »konstelacije afričkih država«, sa centrom u Pretoriji, objavljen u novembru 1979, time bi propao. Formiranje Južnoafričkog komiteta za koordiniranje razvoja (SADCC), 1981. godine, usmereno je na kidanje aparthejda nad ovim regionom, povećavanjem uzajamne saradnje afričkih država. Nikakve napore u tom pravcu ne treba štedeti.

Unutrašnja stabilnost ima još jednu ulogu. Elementi kao što su MNR ili UNITA koriste unutrašnje protivrečnosti, sukobe i slabosti država. Oni ih koriste u borbi protiv vlada tih država, mada

ne uvek na sopstvenu korist. Na primer, bezobzirnim uništavanjem životâ i imovine *MNR* ne pridobija prijatelje. Veća unutrašnja kohezija znači manje prostora za bandite i destruktivne snage.

Namibija je za Južnoafričku Republiku poslednja pločica domina na pre sopstvene propasti. Ona sada pokušava da izmeni smer tog procesa — podižući popadale pločice domina, tako da se okruži poslušnim susedima. Međutim, usled raznolikosti država »prve linije«, njihove rešenosti i geografskog prostranstva ovog regiona, ona se ne može s njima uhvatiti ukoštac istovremeno, već pojedinačno. Tako su posle sporazuma s Nkomom na svetlo dana izašli dokazi o sličnim pokušajima i s drugim zemljama, kojima je Južnoafrička Republika takve sporazume nudila pojedinačno. Države »prve linije« treba da zbiju redove, da ne bi pojedinačno pretrpele poraz.

U meri u kojoj bezbednost država »prve linije« kao grupe zavisi od jačine i bezbednosti svake od njih, bezbednost svake od njih pojedinačno zavisi od bezbednosti susednih država. Na primer, uspeh *MNR* u Mozambiku bi predstavljao pretnju Zimbabveu, a ako *UNITA* postigne uspeh u Angoli bila bi ugrožena bezbednost Zambije. Opasnost je za sve države »prve linije« zajednička i zato njihovo reagovanje na nju treba da bude koordinirano. Treba podsticati saradnju u pitanjima odbrane. Ona može obuhvatiti i uzajamnu vojnu pomoć i spremnost za vođenje borbe rame uz rame. U nju može spadati i slanje i raspoređivanje snaga iz jedne zemlje u drugu. Međutim, broj problema koji bi proizašli iz stvaranja multilateral-nih odbrambenih saveza može biti veći od problema koji bi se tim paktovima rešili. Izgleda da bilateralna saradnja, koju omogućuju i olakšavaju postojeće nacionalne komande, funkcioniše lakše i s manje problema. U stvari, na taj način je već mnogo postignuto. Najnoviji primeri za to su intervencije trupa Zimbabvea i Tanzanije protiv *MNR* u Mozambiku.

Takva saradnja može uključiti i ostali deo Afrike. Zemlje koje se ne graniče sa Južnoafričkom Republikom mogu pomagati one zemlje koje se s tom državom graniče. Njihovo slanje borbenih jedinica u države »prve linije« predstavljalo bi povećavanje njihovih odbrambenih sposobnosti, koje je veoma potrebno, a takva saradnja bi se uspešnije odvijala na bilateralnoj osnovi. Prisustvo trupa iz ostalog dela Afrike na teritorijama država »prve linije« izvršilo bi snažan uticaj na rezonovanje Južnoafričke Republike i Zapada. Ono bi im pokazalo da Afrika zbija redove protiv Južnoafričke Republike, ali ne samo na rečima. Južnoafrička Republika bi osetila strah

od masovnog součavanja s Afrikom i stoga bi se ustručavala od vršenja upada u države »prve linije«. Pored toga, njeni argumenti u uslovljavanju nezavisnosti Namibije izgledali bi još apsurdniji. Ulogu koju je Kuba tako uspešno odigrala u Angoli mogu isto tako uspešno, a možda i bolje, odigrati afričke države.

U tome bi se nailazilo i na probleme, posebno u logističkom domenu. Snabdevanje i transport preko tako velikih teritorija Afrike mogu biti povezani s velikim teškoćama. Međutim, na njih treba gledati u bilateralnom kontekstu, u kojem su procesi donošenja odluka i pružanja pomoći, uključujući tu pozivanje snaga i pružanje finansijske i logističke pomoći i podrške, jednostavniji i zahtevaju manje vremena.